

**Ракша К. В., студентка
Костенко Г. М., к. філол. н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»**

КОГНІТИВНА ПАРАДИГМА ЗНАННЯ

Одним з фундаментальних понять будь-якої науки є поняття «наукової парадигми» (від гр. *parádeigma* – приклад, зразок), яка у сучасній філософії визначається як «прийнята певним науковим співтовариством модель постановки та вирішення проблем, яка забезпечує існування наукової традиції» [3, с. 465]. Таке розуміння терміну «наукова парадигма», запропоноване американським істориком та філософом Т. Куном, стало основоположним для більшості наукових дисциплін, лінгвістики в тому числі, в якій наразі наукова парадигма розуміється як «панівна на кожному етапі історії лінгвістичних учень система поглядів на мову, яка визначає предмет і принципи лінгвістичних досліджень відповідно до культурно-історичного і філософського контексту епохи» [1, с. 18]

Оскільки в аспекті когнітивної науки вважають, що поведінка індивіда детермінується його знаннями, важливо дослідити, якими шляхами знання здобувають, як вони зберігаються й репрезентуються у свідомості людини, як вони перетворюються на образ світу та впливають на людську поведінку. Дослідники вважають, що у комунікативно-пізнавальному процесі варто розуміти мову не як процес оволодіння окремими одиницями знань, а як знанневий простір, що є сукупністю знань – схем, фреймів, скриптів, мереж тощо, пов'язаних між собою й орієнтованих на підтримку функціонування когнітивної системи людини. Відповідно до цієї логіки, можна припустити, що існує ще й когнітивна здатність до структурування інформації [2, с. 229]. Вищезгадані когнітивні здатності відображають сформульовані С. Спірменом в аспекті когнітивного підходу принципи пізнання, які передбачають: 1) розуміння досвіду – сприйняття стимулів і зв'язок зі змістом довготривалої пам'яті (кодування); 2) виявлення зв'язків – взаємозв'язок двох стимулів для розуміння їх подібності та відмінності (розумовий висновок); 3) виокремлення співвідносних понять – використання розумових висновків у новій царині [5, с. 112].

Н. Хомський принципово розмежовує дві основні когнітивні системи, зв'язані зі зберіганням інформації та з її реалізацією [4, с. 1]. Ці системи забезпечують доступ до інформації при артикуляції, сприйнятті й обміні відомостями про зовнішній світ. У концепції Н. Хомського мовна здатність людини також вважається окремою когнітивною системою. Висловлюється припущення, що деякі когнітивні системи (наприклад, математичне мислення, музичні здібності тощо) розвиваються на основі мовної когнітивної системи.

Отже, на когнітивному рівні знання розглядаються як проблема і накопичена мозком інформація, яка може бути використана для здійснення мислення та розв'язання практичних завдань. Такі знання є результатом процесу пізнання дійсності, адекватним її відображенням у свідомості людини у вигляді уявлень, суджень, логічних висновків тощо.

Література

1. Алиференко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке : учебное пособие. 6-е изд. стер. М. : Флинта, 2018. 414 с.
2. Вовк О. І. Комунікативно-когнітивна компетентність студентів-філологів : нова освітня парадигма. Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2013. 500 с.
3. Філософський енциклопедичний словник / під ред. В. І. Шинкарук. К. : Абрис, 2002. 742 с.
4. Chomsky N. Language and Mind. N.Y. : Oxford University Press, 1982. 312 p.
5. Spearman C. E. The Nature of Intelligence and the Principles of Cognition. L. : Macmillan, 1993. 398 p.